

La de små barn komme til jazzklubben.

Kan Improbasen bli modell og drivkraft for utvikling av landsomfattende jazzpedagogiske opplegg rettet mot barn fra ni til atten år?

TEKST: PETTER PETTERSSON

FOTO: IMPROBASEN

Saxofonisten Odd André Elveland, utdannet ved jazzlinja på NTNU i Trondheim, har gjennom de siste syv år bygget opp Improbasen, et utdanningsopplegg for barn og ungdom fra ni til atten år. Lokalisert til den lille bygda Kråkstad i Ski kommune i Akershus driver Improbasen blant annet klubben Barnas Jazzhus. Hovedarkitekter bak prosjektet er Kjersti Frøysa, som tar seg av det organisatoriske og Elveland som faglig ansvarlig.

Hvordan rekrutterer man elever i denne aldersgruppa?

Elveland: ”Vi har prøvd mange forskjellige tilnærminger – vi har rekruttert åpent – med stor oppslutning og ditto frafall – og vi har også spurt barn/familier direkte. En løsning som har fungert bra er å arrangere musikkverksted for eksempel niåringer, da finner begge parter litt ut av hverandre først, og de som synes det er noe for dem blir med videre.”

Improbasen og Elveland er i tillegg aktive i mange andre sammenhenger, med kurs og seminarer for festivaler, musikk- og kulturskoler og andre aktører. Elvelands kongstanke er at fordi barn er så åpne for impulser og i stand til å foredle dem, er det viktig at de møter alternative musikalske uttrykk – som jazz – allerede i tidlig alder. Og med henblikk på den stadig tilbakevendende debatten om kjønnsdiskriminering i musikklivet, har han merket seg at *jentene tar ting minst like fort som gutta.*

”Det viser seg helt klart at man når jentene lettere ved å eksponere dem for jazz og lignende musikkuttrykk i yngre alder enn det som har vært vanlig. Hos oss satser vi spesielt på gruppen 10 – 14 år. Selvsagt har vi også mange oppegående gutter, men ser en klar tendens til at jenter ofte blir de sterkeste profilene på dette alderstrinnet. Alle spiller i band, men får i tillegg ukentlig individuell improvisasjonsbasert undervisning. Låtene vi jobber med individuelt, blir spilt med bandet neste dag. Dermed blir undervisningen meningsfull og målrettet, og man slipper terping fordi materialet allerede er på plass når bandet samles, slik at samspilløktene kan brukes til å gå dypere inn i musikken”.

Men hvilket forhold har disse barna til jazz generelt, jeg ser ikke helt for meg at de sitter hjemme og digger Lester på fritida?

”Jeg er veldig bevisst på å få dem til å lytte på musikk, men vil ikke dytte det på dem. Jeg er litt opptatt av at de ikke skal ”vokse” helt ut av omgivelsene sine. Når de er så unge hører de mest på de låtene vi spiller. Spiller vi Giant Steps, hører de på den – de lytter seg ikke gjennom hele albumet. Dessuten er det generelt individuelle forskjeller i bakgrunn. Noen kommer fra hjem med jazzplatesamling og har hørt jazz hele livet. Andre har gradvis blitt glad i musikkformen gjennom å lytte til låter vi spiller. Noen har planket soli av Parker, Chet Baker, Getz, Coltrane etc. For andre er jazz noe helt nytt.”

Hva med kvinnelige rollemodeller i undervisningssituasjonen?

”Alt har betydning, også rollemodeller, men jeg tror man må fokusere mer på eleven enn på læreren. I forhold til den pågående kjønnsrolledebatten er dette et felt jeg har måttet utfordre meg selv på. Vi menn er helt hysterisk opptatt av at ting skal gå i arv fra far til sønn, at Lester skal høre på Louis, Parker på Lester, Coltrane på Parker osv. Dette er en tankegang som særpreger patriarkalske samfunn, farfars far og hans far før det. Jentene er ikke opphengt i dette på samme måte. Jeg tror det kan finnes flere veier til Rom.

Vi må imidlertid jobbe på flere plan. Det er ingen tvil om at mange av særtrekkene som skiller jenter og gutter er nedarvet og tillært. Dette tar lang tid å rette opp. Samtidig er det viktig å fokusere på jentenes mange gode egenskaper, og ikke for enhver pris tvinge dem inn i et manneunivers som altså ikke behøver å være det eneste riktige. Vi som underviser må forholde oss til de jentene vi har. Kanskje man ikke trenger å ha skrubbsår for å spille jazz? Kanskje man ikke må møtes i garasjen for å skape spennende musikk.

Og jo – vi skal også bruke Hedvig Mollestad Thomassen og Hanna Paulsberg osv for alt det er verdt. Vi må gjøre *alt* for å rette opp denne ubalansen.”

Dette er altså noen grunnideer i det pedagogiske opplegget, men hvor kommer Barnas Jazzhus inn?

”Barnas Jazzhus har oppstått i kjølvannet av Improbasen som egen forening med medlemskap i Norsk Jazzforum. Formålet er å utvikle konsertkonsepter for barn som spiller jazz. Vi har hatt stor suksess med Barnas Jazzcafé, der vi setter sammen ulike konstellasjoner med utgangspunkt i barna som får opplæring ved Improbasen. Arrangementene har vært avholdt jevnlig, opp til flere ganger i måneden.

Vi har laget en liten intim-scene for å skape samme publikumskontakt som på en vanlig jazzklubb. Det er planer om også å presentere barnejazzband fra andre steder, delvis eksisterende band, delvis andre barn sammen med våre i ulike prosjektband. I tillegg hjelper vi gjerne nye band i gang gjennom seminarer og lignende. Det jobbes dessuten med nye konsertserier. Hvis vi finner midler til det, vil vi gjerne presentere unge talenter i samspill med profesjonelle toppmusikere som jobber inn et repertoar sammen.

Publikum fra fjern og nær har strømmet til arrangementene våre i et omfang som er helt fascinerende. Det har vært svært miljøskapende, og en motivasjon for elevenes familier å se så mange komme for å høre barna deres spille. Slik hyppig konserttrening er viktig, og kombinert med opplæringen blir det utenkelig at disse jentene – og guttene – om fem til ti års tid – ikke tør starte band og eksponere seg selv som musikere. Det betyr at ved å etablere flere slike opplegg for denne aldersgruppen vil man ikke bare rette opp kjønnsfordeling – men også bidra til å bedre opplæringen på det rytmiske feltet generelt.”

Vi vil også gjerne snakke med en av elevene. Christine Lindgren(13) har spilt trommer i mange år, hun begynte i korps, men er nå elev på Improbasen, og var i fjor portrettert på TV-kanalaen NRK Super.

Hva synes skolekameratene om at du spiller jazz?

”De synes det er kult. Det er ingen som er negative til det, men det er vel ingen som sier åååå, så fett altså heller”.

Hører du mye på jazz?

”Hmm, litt vanskelig å svare på, ikke så veldig mye, kanskje, men jeg har kjøpt en cd som jeg hører på en gang i uka, og så spiller jeg jo her på Improbasen. Men jeg har ingen favoritt jazztrommis, det burde jeg kanskje undersøke litt bedre? Men på Improbasen har jeg hørt Olavi (Louhivuori fra SkyDive), han var kul, han – veldig flink og flink til å lære bort. Hans (Hulbækmo – Hanna Paulsbergs band) var også flink, han så litt rar ut, men...og Thomas (Strønen) da, han kjenner jeg så godt at han tenker jeg nesten ikke på sånn....men det er forskjell på hvordan de spiller, Thomas spiller litt mer løst. Alle lever seg veldig inn i spillinga, men det er forskjell likevel, men vanskelig å si hva det er”.

Elveland er en entusiastisk og reflektert pedagog, og som han sier: Det kan finnes flere veier til Rom. Men det virker som Improbasen har truffet noen riktige strenger, både mht tidlig jazzeksponering og kjønnsrolleforhold. Mens det kan settes spørsmålstegn ved utspill om kvotering i en situasjon der godt under 20% av musikermedlemmene i Norsk Jazzforum er kvinner, kan tiltak som Improbasen medføre at man om noen tiår har en fordeling som kanskje gjør kvotering unødvendig. Det er en fascinerende tanke om det er mulig å etablere lignende undervisningsenheter over hele landet. Som så ofte ellers, er det imidlertid snakk om økonomi.

Hvordan finansieres virksomheten i Kråkstad?

” Kråkstad barne- og ungdomsmusikk driver flere dugnadsaktiviteter, som brukes til å betale for undervisningen. Vi søker også prosjektmidler der det er mulig. Utfordringen er å finne midler til drift. Det er utarbeidet forslag til finansiering av én stilling gjennom kulturskolen i Ski, og vi er dessuten i dialog med fylket. Drømmen er å gjøre Improbasen til en stiftelse, der Norsk Jazzforum, fylket, kommunen(e) og vi selv går sammen om å intensivere driften, med flere stillinger og flere elever/band.”

Kan dere være en modell for knoppskyting?

”Vi bidrar gjerne med faglig koordinering, både når det gjelder kurs og seminarer og med å opprette mer permanente opplegg. Det er mulig å drive slike band med basis i alt fra ukentlige øvelser til noen samlinger i semesteret. Vi får massevis av gode tilbakemeldinger på opplegget vårt, og det er ubegripelig at ikke flere starter band rundt omkring. Jeg tror oppriktig talt det bare er å sette i gang. Bare ta kontakt dersom det er behov for innspill i den anledning.”

Så får det heller våge seg at det også går en debatt om hvorvidt det utdannes for mange jazzmusikere. Det er et sammensatt spørsmål med mange aspekter og vinklinger, som ikke har enkle og absolutte svar. Og som Elveland poengterer: ”Vi driver primært et fritidstilbud for barn. Hvis noen av elevene blir profesjonelle musikere, er det kjempestas, men uansett får de erfaringer å ta med seg videre i livet. Dessuten bidrar det til at jazzmiljøet vokser, enten de blir musikere, pedagoger eller konsertgjengere.”

Det er vel det vi vil, alle sammen. Måtte alle gode krefter bidra til at Improbasen får et økonomisk fundament som både sikrer egen utvikling og muligheter til å støtte opp om etablering av lignende tiltak over hele landet.